

СЛУЧИ СЕ...

Прешерн и неговата муза, Любляна, Словения, сн. Симона Кръчмарова

БЪЛГАРИСТИКАТА – НОВИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Аджелика Кошерадска

Варшавски университет

На 25 и 26 ноември 2016 година във Варшавския университет се проведе научната конференция „Българистиката – нови интерпретации” под почетния патронаж на ректора на Варшавския университет Марчин Палис и посланика на Република България в Полша – Емил Ялнъзов. В състава на организационния комитет влязоха хора, свързани с Института по западна и южна славистика на Варшавския университет, а именно Силвия Шедлецка, Йорданка Илиева-Цъган, Игнаци Долински, Анджелика Кошерадзка и Роберт Рубай.

Конференцията беше организирана като размисъл върху българистиката като научна дисциплина преди всичко в контекста на промените, които се извършват в съвременната хуманитаристика. Между главните тематични области, около които се съсредоточаваше дискусиата на участниците, бяха: проблемът с интердисциплинарността в българистиката, въпросът за най-ефективните дидактични решения, а също и институционалният аспект на българистиката, начините, по които тя съществува както в академичните, така и в неакадемичните центрове. Главните цели на конференцията със сигурност бяха: очертаването на редица проблеми, с които в момента се борят българистите, дискутирането на нейното състояние, а също установяването на перспективи пред дисциплината и намирането на евентуални решения на трудностите или възможности за нейното развитие.

Заседанията бяха организирани под формата на тематични дискуссионни панели, което допринесе за динамичния обмен на опит, за конфронтация на индивидуални гледни точки на участниците в панелите и в дискусиата, а също за разглеждане на водещия проблем от различни перспективи. В конференцията взеха участие представители на много научни центрове, както университетски, така и държавни институции, като Институтът по славистика на Полската академия на науките и българското Министерство на образованието и науката. Между участниците имаше представители на седем полски научни центъра – Варшавския университет, Университета „Мария Кюри-Склодовска” в Люблин, Ягелонския университет в Краков, Силезийския университет в Катовице, Лодзкия университет, Университета „Николай

Коперник” в Торун, Университета „Адам Мицкевич” в Познан, а също и от седем чуждестранни – Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, Софийския университет „Св. Климент Охридски”, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”, Хайделбергския университет, Букурещкия университет, Виенския университет и Националния университет на Атина „Каподистриас”. Този широк спектър от участници допринесе за задаването на една широка перспектива за оценката на съвременното състояние на българистиката, разбрана като научна дисциплина както в самата България, така и в големите европейски академични центрове.

От голямо значение е мястото на провеждане на конференцията – Варшава – столицата на страната, най-големият чуждестранен център за преподаване на българистика на академично ниво, в който тя съществува в различни конфигурации и в комбинация с други дисциплини (например като част от балканистиката или като една от специалностите в рамките на славистиката). Това зададе посока за обговаряне на специфични проблеми, които благодарение на международния и национален характер на конференцията можеха да бъдат разгледани и експонирани от различни гледни точки.

По време на конференцията многократно се подчертаваше, че преподаваната в чужбина българистика се свързва не само с езиково обучение, но и изпълнява ролята на популяризатор на България – на нейната култура, история, традиции и литература. В рамките на панела „Чуждестранната българистиката между културно-просветната мисия и елитарното университетско образование” се разгледа мястото на българистиката сред научните дисциплини, функциониращи извън границите на България. В повечето случаи научната дейност се концентрира в университетските центрове, а самата българистика е насочена преди всичко към обучението по език и култура. В по-малка степен българистиката съществува в изследователските институции или културните дружества, независими от университетите. Участниците обсъждаха как чуждестранната българистика точно в тази форма трябва да изпълнява своята популяризаторска мисия. За да се намери възможно най-пълноценният отговор на този въпрос, думата беше дадена на представителите на другата страна, участваща в процеса на преподаване на българистиката в чужбина – на българското Министерство на образованието и науката (в лицето на Владима Попова-Натова), което координира реализирането на учебния процес по българистиката и се занимава с командироването на лекторите в чужбина. На конференцията присъстваха също българисти, свързани с чуждестранни славистични институции (например Гражина

Шват-Гълъбова като представителката на Института по славистика към Полска академия на науките).

Последният панел в първия ден беше озаглавен „Дидактични аспекти на обучението по български език” и беше посветен преди всичко на лекторите по български език и на използваните от тях методи за преподаване. Участниците многократно подчертаха специфичния и сложен характер на тяхната работата, чийто обхват включва много повече от езиково обучение. Много често те изпълняват функцията не само на учителя, но също на уникалния посланник на чуждата култура в дадена държава, защото многократно лекторите дават на студентите си възможност за пръв контакт с нея. Едновременно с това, те дават на чужденците основни познания за българистиката и подготвят бъдещите специалисти, които след това ще могат да участват в процеса на разпространяване на българистиката извън границите на България. Много често лекторите са инициаторите на изследователски проекти, които не са пряко свързани с българския език, те са важни фигури за развиването на българистиката като научна дисциплина в съответната държава. Между реализираните проекти, които активизират студентите, могат да бъдат посочени например списанието „Смокиня”, създадено и издавано от студентите по българистика от 2013 г. по инициатива и с активното съдействие на Йорданка Илиева-Цъган, лектор от Варшавския университет, също така "Проф. Иван Шишманов" – виртуалната библиотека на преводи от българската литература, проект, който е координиран от професор Любка Липчева от Пловдивския университет, дългогодишен лектор във Виена.

По отношение на интереса на студентите към българистиката, наблюденията на лекторите в чужбина бяха много сходни. Така например относително малкият брой на учащи се, което в бакалавърската степен дава възможност за индивидуален подход към студентите и за развиване на интересите и талантите им, в магистърската степен много често създава проблеми. В резултат на това, участниците посветиха много време за размисъл върху бъдещето на дисциплината и възможностите за развитието ѝ, които могат да я защитят от постепенно изчезване. Те многократно подчертаха, че чуждестранната българистика не може да функционира в изолация, а обменът на информация между българистите, както в българските научни центрове, така и в чужбина, има ключово значение. Затова българистиката в бъдеще трябва да има трансферен характер, трябва да се основава на обмена на опит, а преди всичко на широко разбираното взаимодействие. Установяването на този вид информираност би

осигурило на студентите възможности за развитие и реализация на техните амбиции, свързани с българистиката, което би било невъзможно без това сътрудничество, защото ако съответните чуждестранни академични центрове ограничат научната си дейност само до един университет, най-вероятно не биха били в състояние да осигурят на студентите постоянно научно развитие в рамките на специалността. В много случаи българистиката е дисциплина с по-слабо развита инфраструктура, има сравнително малко специализирани списания, посветени изцяло на нея, подобно е положението и в институциите извън университета. В тази връзка създаването на международна верига, обединяваща българистите, ще обогати не само преподавателите, но също значително ще разшири възможностите на студентите чрез организирането на международни проекти и включването на чуждестранни млади българисти във вътрешния български културен живот.

Върху промените, които трябва да бъдат въведени в съвременната българистика, беше посветен и панелът: „Интердисциплинарна българистика: цели, съдържание и приложение”, по време на който участниците търсеха отговори на въпроси, свързани с това, дали интердисциплинарност в българистиката е възможна, дали синтезът на българистиката и различни научни области е основателен, по какъв начин тя може да бъде реализирана в преподавателската практика, дали включването на елементи, заимствани от други научни дисциплини, няма да лиши българистиката от статуса на отделна специалност. Участниците също повдигнаха въпроса за многоаспектния характер на българистиката, която е както академична дисциплина, организирана на основата на образователните програми, различаващи се помежду си в отделни научни центрове, така и дисциплина, която има своята професионална и практична реализация на пазара на труда.

Всички участници в конференцията многократно подчертаваха своето задоволство от включването в програмата на студентско-докторантския панел, състоящ се от четири сесии, като начин за даване на думата на младите българисти. Един от тях беше предназначен за представянето на професионалните перспективи, които се отварят пред полските студенти, използващи български език. За тази цел бяха поканени: Йордан Драганчев – търговски представител в Посолството на България, София Дюзова – представител на фирма „Onholidays” и Валери Вачев – учител в българското училище във Варшава „Дора Габе”. Останалите три студентско-докторантски сесии бяха посветени на езикознанието, литературознанието и интердисциплинарността. Те се състояха от доклади в традиционна форма, които

значително обогатиха перспективата. Участниците в панелите можеха да чуят какви очаквания имат студентите по отношение на българистиката, какво трябва да бъде акцентирано по време на процеса на обучението и какво се оказва по-малко полезно. Всеки от студентите изнесе доклад по свободно избрана тема, който беше вписан в конкретна тематична сесия. Всички сесии завършиха с дискусия, по време на която по-опитните българисти споделяха своето знание, давайки различни предложения. Това им даде възможност да се запознаят с темите, с които студентите се занимават, а също допринесе за ангажирането на младите българисти с междууниверситетската научна дейност.

Една от най-важните функции на конференцията беше нейният обществено-интеграционен мащаб. Подборът на поканените участници и тематичното разделение на панелите даде възможност за точно очертаване на проблемите, които има съвременната българистика, а също за разглеждането им от различни перспективи, създадени чрез обмена на информация между българистите, които преподават в България и представителите от научни центрове, занимаващи се с чуждестранна българистика. Това също даде възможност за интензивен обмен на опит, а също така и за противопоставянето на двете българистични перспективи – външната (чуждестранната) и вътрешната (българската).

Конференцията приключи с прожекцията на документалния филм „Ходене по чудесата”, създаден по случай 1100-годишнината от смъртта на Св. Климент Охридски, както и с обобщението, че заседанията се оказаха много полезни в процеса на обмен на опит на българистите от много европейски научни центрове и толкова плодотворни, че конференцията има шанс да се превърне в традиционно събитие.